

Utbildningsnät och konstnärlig utveckling - Varför ska vi prata om det?

Dokumentation av seminarium den 12 juni 2023

Ella Regnell och Alva Ragnarsson

Inledning

Den 12 juni 2023 bjöd Region Skåne in till ett seminarium om förutsättningarna för konstnärlig utbildning och utveckling i Skåne. Syftet med seminariet var kunskapsdelning om utmaningar och möjligheter för utbildningsnätet och yrkesverksamma kulturutövare, samt att samtala om hur rekryteringen av framtidens kulturutövare kan breddas. Seminariet genomfördes i samverkan med Lunds universitet och ägde rum på LUX i Lund. Utgångspunkten för seminariet var konstnärlig utbildnings- och kompetensutveckling samt de utmaningar som påverkar kultur- och utbildningssektorn i regionen. Målgruppen var verksamheter inom kultur- och utbildningssektorn i Skåne och riktade sig till de verksamheter som har mandat och vilja att driva strategiska kunskapsfrågor, dialog och samverkan i regionen. Seminariet var en del av Region Skånes arbete med att stärka samverkan med kultur- och utbildningssektorn i Skåne och en del av en längre serie seminarier om professionella konstnärers och kulturutövares villkor i regionen.

Anna Lyrevik, rektorsråd vid Lunds universitet inledde seminariet tillsammans med Kamilla Rydahl, utvecklare villkor för konstnärligt skapande på Region Skånes kulturförvaltning. Anna Lyrevik berättade kort om bakgrunden till seminariet och den grundkartläggning Lunds universitet genomfört för Region Skåne. I seminariets första del presenterades aktuella kunskapsunderlag om utbildningsnät och breddad rekrytering till konstnärliga utbildningar och yrken. Med utgångspunkt i fyra rapporter från Lunds universitet, Kulturrådet, Folkbildningsrådet och Myndigheten för kulturanalys diskuterades de aktuella utmaningarna som finns inom olika områden och hur man tillsammans kan möta de framtida utmaningarna. Den statistik och de förslag som presenterades sätter ljus på utmaningar för både kultur- och utvecklingssektorn. En sammanfattning av de fyra presentationerna finns i det första avsnittet av denna rapport.

Under seminariets andra del hölls ett panelsamtal med representanter från olika konstnärliga utbildningar, institutioner och organisationer i Skåne. Lars Mogensen ställde frågor och modererade samtalet och panelen bestod av Sanimir Resic, Annika Olsson, Pernilla Norrman, Max Låke och Jona Elfdahl. Panelsamtalet utgick från paneldeltagarnas perspektiv på utmaningar och lösningar som är relevanta både för de egna verksamheterna men också för hela kultur- och utbildningssektorn i Skåne. En sammanfattande dokumentation av seminariet presenteras i det sista avsnittet av denna rapport.

Presentation av fyra aktuella rapporter

Breddat deltagande på folkhögskolans estetiska kurser

Den första presentationen hölls av Eva Åström, utvärderingsansvarig på Folkbildningsrådet. Eva Åström sammanfattade relevanta delar ur Folkbildningsrådets rapport *Breddat deltagande på folkhögskolans estetiska kurser - Berättelser och idéer från sex skolor som når deltagare ur underrepresenterade grupper*. Presentationen från seminariet sammanfattas översiktligt i detta avsnitt, men rapporten finns även att läsa i sin helhet på Folkbildningsrådets webbplats.

Folkbildningsrådet tar varje år, på uppdrag av regeringen, fram en rapport som på olika sätt handlar om folkbildning i Sverige och dess betydelse för samhället. Rapporterna visar år efter år att det sker en snedfördelad rekrytering till de estetiska utbildningarna på folkhögskolorna. Statistiken visar att personer som är födda i Norden och personer som har föräldrar som studerat på högre utbildningar är överrepresenterade bland de som studerar inom kulturområdet. Personer som är födda utanför Norden och som har lågutbildade föräldrar är samtidigt underrepresenterade. En annan ihållande trend som rapporterna visar är att utbildningar i estetiska ämnen är ojämnt fördelade geografiskt i Sverige.

En grupp lärare som arbetar på olika folkhögskolor, som går under namnet Gräsrotsinitiativet, hörde av sig till Folkbildningsrådet med synpunkter och förslag. De menade att rapporterna fokuserade för mycket på det som inte fungerar, medan de saknar förslag på lösningar och verkliga exempel på initiativ som faktiskt fungerar. Med inspiration från Gräsrotsinitiativets förslag letade Folkbildningsrådet efter folkhögskolor som arbetat för att bredda rekryteringen till estetisk utbildning, och vars arbete har visat märkbara positiva resultat. Rapporten kan ses som en idéskrift för hur folkhögskolor kan arbeta konkret för att bredda deltagandet och mångfalden i estetiska utbildningar och på så sätt minska snedfördelning i representation hos de deltagande. De frågor som rapporten berör är bland annat hur man ska gå till väga för att rekrytera fler som är födda utanför Norden på utbildningarna. Presentationen belyser sätt att sänka trösklarna för fler att komma in i kulturlivet och på utbildningen, men också sätt att skapa förutsättningar för pedagogerna att faktiskt arbeta med mångfaldsfrågor.

Det finns ett flertal olika trösklar som behöver sänkas för att bredda deltagandet på utbildningarna. Utbildningarna som sker i landet är ojämnt fördelade

geografiskt vilket gör plats till en viktig faktor som påverkar mångfalden bland deltagarna. Därför är det viktigt att kurserna som erbjuds både finns på rätt platser, men också är förankrade i det kulturliv som redan finns där. Detta kan ske genom att bland annat erbjuda kurser inom de konstnärliga uttryck som det redan finns intresse för på platserna. Ett annat bra sätt för att få fler att intressera sig för utbildningarna är att erbjuda prova-på-tillfällen där deltagarna steg för steg kan fatta tycke för utbudet. Ett annat sätt att sänka tröskeln för deltagande är genom att nå ut med information om utbildningarna till de som inte får den genom föräldrar eller sina andra sociala kretsar. Ytterligare en tröskel är kostnaderna. Även om folkhögskolor är kostnadsfria så finns det ofta materialkostnader och terminskostnader som stänger ute de som inte har tillräckliga ekonomiska resurser.

Andra framgångsrika strategier i rapporten handlar om olika sätt att skapa förutsättningar för folkhögskolor att faktiskt arbeta med frågorna. Det är viktigt att det finns tillräckliga resurser för att arbeta med dessa frågor. Representationen bland de som arbetar på skolorna har även en stor betydelse eftersom den påverkar vilka kontaktnät och vilka perspektiv som finns i lärargruppen. Pengar är också ett centralt ämne i rapporten då det kostar att öka mångfalden. Folkhögskolorna måste fråga sig själva om de är beredda på att arbeta för ökad mångfald och är redo att lägga energi på något som har ett osäkert resultat. Utvecklingsarbete är merarbete, och eldsjälarna som arbetar hårt finns, men det räcker inte eftersom eldsjälarna tenderar att bränna ut sig.

Ett exempel från rapporten är en folkhögskola som ligger på landsbygden och som arbetar med att rekrytera från en storstad 40 mil bort. De har anordnat en kulturfestival i staden med en tävling där deltagarna kan vinna en sommarkurs med boende åt sig själv och sina kompisar. Det resulterade i att flera av deltagarna sedan sökte in och fortsatte att studera på skolan efter att sommarkursen var över. En hel del av skolorna verkar i stället i städerna och samverkar med lokal urban kultur och blir på så sätt en del av det lokala kulturlivet.

Att bredda rekryteringen sammanfattas som för det första en demokratifråga. Det handlar om vilka röster i samhället som får vara fria och som får höras i vårt kulturliv. För det andra är det en kvalitetsfråga. Det handlar om att fortsätta vara relevant som utbildning. Sverige förändras och folkhögskolor behöver följa med för att fortsätta vara relevanta i samhället. Många av skolorna vill, och har provat olika strategier men inte lyckats påverka bredden i rekryteringen. Dock finns det en intention och vilja att göra detta vilket gör rapporten till ett viktigt underlag med konkreta tips och metoder för att lyckas. Eva Åström berättade att många hör av sig och säger att de gärna tar del av mer kunskap om hur man kan arbeta med detta, exempelvis genom Folkbildningsrådets rapport.

Möjligheter, utmaningar, metoder

Den andra presentationen hölls av två representanter från Kulturrådet: Klara Tomson, stabschef och Johanna Övling, projektledare. De sammanfattade Kulturrådets rapport *Möjligheter, utmaningar, metoder - ett kunskapsunderlag för breddad rekrytering inom kultursektorn* som finns att läsa i sin helhet på Kulturrådets webbplats.

Kulturrådet fick i uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser för att motverka snedrekrytering till kultursektorn och att vara ett nav för erfarenhetsutbyte kring vilka möjligheter det finns att bredda professionellt deltagande bland kulturutövare. För att göra detta har de utgått från ett antal frågeställningar om deltagande samt om hinder och möjligheter för breddad rekrytering. Rapporten ger inte en heltäckande bild av området utan är snarare en sammanställning av befintlig kunskap som kan användas för underlag för att bredda rekryteringen inom kultursektorn.

Rapporten visar att det finns en snedvridning av rekrytering till kultursektorns utbildningar och i förlängningen till konstnärliga yrken. Kulturrådet uppmärksammade att det saknades heltäckande och aktuell statistik om konstnärer och vilka som är verksamma inom kultursektorn när rapporten gjordes, och rapporten hänvisar därför bland annat till Konstnärsnämndens siffror från 2014. Statistiken visar att de som är konstnärligt yrkesverksamma i högre utsträckning har välutbildade föräldrar, vilket beror på en mängd olika faktorer. Några exempel som har uppmärksammats i tidigare studier är bland annat att antagningsprov till utbildningar gynnar grupper som i större utsträckning är kulturaktiva från tidig ålder och att kösystem och avgifter innebär en ekonomisk tröskel. Att det dessutom är en osäker arbetsmarknad för kulturarbetare är ett hinder för att attrahera personer med sämre ekonomiska resurser. En lång etableringstid för konstnärliga yrken avskräcker, eftersom det medför en högre risk för låga pensioner och låg sjukpenninggrundande inkomst.

Aktörerna i systemet, som består av bland annat folkhögskolor, universitet, kommunala kulturskolor, uppdragsgivare, civilsamhällesaktörer och branschorganisationer, arbetar på olika sätt för att bredda rekryteringen till konstnärlig utbildning och yrkesverksamhet. Högskolor och universitet arbetar med att bredda rekryteringen då det är lagstadgat, bland annat genom att anpassa antagningsprov och urvalsprocesser. Flera aktörer uppmärksammar att tidiga insatser för att bredda rekryteringen är viktigt för att kunna åstadkomma förändring, då skillnader märks redan i tidig ålder. Insatser behövs inte minst i skola och kulturskola utan även i andra delar av utbildningsnätet. Kulturrådet har gjort bedömningen att det finns ett behov av mer kunskap kring detta samt ett

utvecklat samarbete mellan utbildnings- och kulturaktörer, genom dialog och samverkan mellan aktörer inom kultursektorn.

Kulturrådet har gjort ett antal bedömningar som ska tydliggöra vilka behov det finns inom kultursektorn. Dessa kan sammanfattas av följande punkter:

- Behov av mer kunskap
- Behov av fortsatt statligt stöd till kulturskolan
- Behov av ekonomiska förutsättningar för att förbättra arbetsvillkor
- Behov av att utveckla ett samarbete mellan utbildnings- och kulturaktörer, men också mellan aktörer och utövare
- Konstnärers arbetsförhållanden behöver stärkas

I diskussionen som följde togs det upp att man i årtionden har vetat om att det finns en snedvridning av kulturbranschen, men att Kulturrådet ändå ser ett behov av mer kunskap om detta för att kunna vidta åtgärder. En fråga som uppkom var vilken ytterligare kunskap som egentligen behövs för att kunna gå vidare till handling. Ett svar var att rapporter som denna är viktiga eftersom det behövs kontinuerligt uppdaterade underlag och redskap för dialog och utveckling.

Grundkartläggning av konst- och kulturutbildningar i Skåne

Den tredje presentationen hölls av Katja Lindqvist, docent samt universitetslektor vid Institutionen för tjänstvetenskap på Lunds universitet. Katja sammanfattade rapporten *Grundkartläggning av konst- och kulturutbildningar i Skåne* som går att läsa i sin helhet på Utveckling Skånes webbplats.

Rapporten har sammanställts på uppdrag av Region Skåne för att kartlägga konst- och kulturutbildningar i Skåne och Danmark. Kartläggningen är en del av Region Skånes arbete med att stärka samverkan mellan kultur- och utbildningssektorn inom utvecklingsområdet konstnärligt skapande. Rapporten ska fungera som en ögonblicksbild och inte som en vetenskaplig studie om ämnet. För att göra kartläggningen har två enkäter och två delkartläggningar gjorts. Slutsatserna som har dragits utifrån dessa är att:

- Information om utbildningar finns endast delvis lättillgängligt
- Kommunala kultur- och musikskolor finns i samtliga Skånes kommuner
- Omfattningen av utbildningar skiljer sig mellan konstområden
- Det finns flera yrkesinriktade utbildningar i Skåne för personer med funktionsnedsättning

- Det krävs språkkunskaper i danska för att ta del av grundläggande högskolestudier i Köpenhamn
- Samverkan sker i hög grad, men i olika former
- De flesta arbetar med breddad rekrytering, medan färre arbetar med karriärplanering
- Det finns många tankar om utbildningsinfrastrukturens utveckling
- Produktions- och producentkompetens, hantverksfärdigheter samt ekonomisk kunskap efterfrågas, liksom samverkan kring resurser
- Det finns utmaningar att möta långsiktig kompetensförsörjning

Några sammanfattande reflektioner utifrån slutsatserna var att infrastrukturen för fortbildning behöver utvecklas, att boendeort bestämmer utbud men att man inte får glömma att socioekonomisk status påverkar deltagande i utbildningar.

Ytterligare en reflektion var att andra kartläggningar pekar på behov av produktions- och hantverkskompetens, och att kompetensbrist finns främst i yrken utan konstnärlig inriktning. Det råder ingen brist på professionellt utbildade inom konstområdet, men däremot finns det behov av annan utbildad personal inom konstnärliga områden. Film- och TV-produktion behöver exempelvis fler kompetenta film- och ljudtekniker, något som även bekräftas av branschrappporter. På EU-nivå har man börjat prata om fortbildning, utifrån begreppen re-skilling och up-skilling, inom de kulturella och kreativa sektorerna och relaterade industrier. Rekommendationerna som rapporten för fram är bland annat att Region Skåne bör föra en dialog genom sina redan upparbetade kanaler och att information om utbildningar av olika slag skulle kunna förtydligas.

Att bredda deltagandet i kulturlivet: Hinder och möjligheter

Den fjärde presentationen hölls av Jenny Johannisson, docent i biblioteks- och informationsvetenskap samt utredare och ställföreträdande myndighetschef på Myndigheten för kulturanalys. Presentationen handlade om myndighetens rapport *Att bredda deltagandet i kulturlivet: hinder och möjligheter* som finns att läsa i sin helhet på Myndigheten för Kulturanalys webbplats.

Rapporten är ett resultat av ett regeringsuppdrag att identifiera hinder för kulturdeltagande och föreslå åtgärder för att bredda deltagandet i kulturlivet. Rapporten bekräftar mycket av det som de tidigare presentationerna redan tagit upp, exempelvis att bredden på deltagande i kulturlivet påverkas av sociala och ekonomiska faktorer. Detta är något som har lyfts i Sverige sedan 1960-talet. Myndigheten har gjort fyra nya empiriska fördjupningsstudier där de tittade på de reformer som har genomförts de senaste 20 åren i syfte att bredda deltagandet, för

att undersöka skillnader över tid i invånares kulturvanor. De hinder som finns är kopplade till socioekonomiska, geografiska och demografiska faktorer trots att alla i Sverige ska ha samma möjlighet att delta i kulturlivet. Det ska även finnas samma möjlighet för alla att vara professionellt kulturellt verksam i hela landet, samt att dessutom kunna utvecklas och fortbilda sig under karriären.

Undersökningarna visar att en examen inom kultur ger större möjlighet att göra karriär inom området och hålla sig sysselsatt efter studierna, men däremot är inkomstnivåerna lägre på kulturområdet än inom andra områden på arbetsmarknaden. Dessutom är andelen kombinatorer, det vill säga de som kombinerar en anställning med eget företag, mycket högre på kulturområdet än på resten av arbetsmarknaden. Rapporten visar på att kvinnor dominerar inom den högre utbildningen inom kultur och på arbetsmarknaden, men män har en större chans att bli professionellt verksamma inom konstområdet. Utrikesfödda personer är kraftigt underrepresenterade inom både examen och arbetsmarknad inom konstområdet än inom andra utbildningsområden och arbeten. Jenny talade även om att de flesta som tar en examen bor i större städer och att utbildningsplatser och arbetstillfällen är koncentrerade till städerna. Detta behöver dock inte vara ett problem så länge kollektivtrafiken fungerar, men det gör den inte i många delar av landet, vilket kan bli ett hinder om man vill utbilda sig. Till sist nämnde hon vikten av att utbildningspolitiska aktörer ska ha en nära dialog med aktörer inom kulturområdet och att man ska prioritera barn och unga. Det finns tydliga skillnader i förutsättningar för barn och unga, därför ska regeringen prioritera att utjämna dessa skillnader.

Pannelsamtal

Foto: Alva Ragnarsson

Panelen bestod av fem representanter från konstnärliga utbildningar, institutioner och organisationer i Skåne. Samtalet leddes av Lars Mogensen och utgick från deltagarnas egna tankar om de olika verksamheternas utmaningar och möjligheter. Ämnena som berördes var allt från stora övergripande politiska frågor till konkreta villkor för konstnärer och kulturpedagoger i Skåne. De som deltog i panelsamtalet var:

Sanimir Resic - Docent i Europastudier, historiker, specialist i Balkanstudier samt dekan på Lunds universitets konstnärliga fakultet.

Annika Olsson - Docent i litteraturvetenskap, specialist på relationen mellan representation i olika former och våra demokratiska samhällen. Dekan vid fakulteten för Kultur och samhälle på Malmö universitet.

Pernilla Norrman - Projektledare i regional utveckling vid Konsthantverkscentrum, samt yrkesverksam keramiker.

Max Låke - Regional samordnare för Musik i Syd samt verksamhetsledare för Unga tankar om musik.

Jona Elfdahl - Representant för Gylleboverket - En tvärkonstnärlig plattform för samtida konst, kultur och permakultur belägen på en f.d byggåtervinning på Österlens landsbygd.

Nedanför följer en sammanfattning av några av de huvudteman och perspektiv som diskuterades under panelsamtalet.

Arbetsvillkor och samhälle påverkar deltagande i både utbildning och yrkesliv

Arbetsmarknaden diskuterades som en faktor som påverkar yrkesverksamma kulturarbetares levnadsvillkor, vilket i sin tur påverkar vilka grupper som söker sig till konstnärliga utbildningar. Att arbetsmarknaden är så svår för kulturarbetare gör att personer från ekonomiskt utsatta situationer inte söker sig till konstnärlig utbildning, vilket bidrar till snedfördelningen i rekryteringen. En fråga som dök upp var varför någon med knappa ekonomiska förutsättningar ska ta studielån för att utbilda sig inom kultur, när det finns utbildningar som leder till en tryggare framtid. Den svåra arbetsmarknaden som väntar för nyutexaminerade kulturarbetare gör att personer med sämre ekonomiska förutsättningar inte söker sig till utbildningarna, vilket även bidrar till att migranter och deras barn utgör en underrepresenterad grupp i rekryteringen. Det talas ofta om lösningar för att nå ut med information till de grupper som är underrepresenterade i utbildningarna, men arbetsmarknaden och arbetsvillkoren kommer trots detta att fortsätta vara en tröskel. Detta belyses även av panelen som ett symptom på större samhällsproblem, som sträcker sig över hela världen och som handlar om ekonomi, politik, och klass.

Samtidigt finns det ett motsatt problem på landsbygden, där det i stället finns för få musikpedagoger. Varje enskild kommun har inte resurser att vara allomfattande. En lösning för att fördela arbetskraft är att kommuner samarbetar genom exempelvis lärar-pooler och instrument-pooler. En annan lösning är att vara kreativ i sättet man utformar tjänster. Ett förslag som togs upp är att erbjuda anställningar på landsbygden där yrkesverksamma kulturutövare kan lära ut på deltid samtidigt som de får ägna sig åt sin egen konstnärliga verksamhet på deltid, vilket är hur Kulturskolan i Norge fungerar. På så sätt lockas kulturarbetare till landsbygden samtidigt som de får ekonomisk trygghet. Något som påverkar detta är dock den hårda gränsdragningen mellan kulturpedagoger och kulturutövare, på så sätt att exempelvis musiker inte kan ha elever på samma sätt som musikpedagoger.

Något som skulle kunna förbättra arbetsvillkoren för yrkesverksamma kulturutövare är även att satsa mer på karriärvägledning. Om man är först i familjen med att utbilda sig är det svårare att navigera i arbetslivet, eftersom det inte går att ta hjälp av personer ur sitt eget nätverk.

Folkhögskolornas roll för utbildningsnätverket

Paneldeltagarna diskuterade folkhögskolans viktiga roll i utbildningsnätverket. Bland annat lyftes att personer från Sverige är väl förberedda för konstnärlig

utbildning på högre nivå då de i många fall har studerat på folkhögskola innan. Personer från andra länder uppfattades som mindre förberedda då de tenderar att inte ha samma tillgång till kostnadsfri förberedande utbildning jämfört med personer födda i Sverige. Det lyftes även inom panelen att folkhögskolor har ett viktigt fokus på gemenskap och samarbete, på ett sätt som universiteten saknar. Det uttrycktes att universiteten lär ut mer individualistiska värderingar om framgång. Samtidigt lyftes det fram att universiteten har en roll att utbilda spetskompetens, en slags elit inom konstområdena. Folkhögskolorna utbildar eleverna utifrån flera olika syften, varav ett är att förbereda elever för högre utbildning.

Att det inte finns någon högskoleutbildning för keramiker i Skåne gör att folkhögskolorna spelar en stor roll inom detta område, då de erbjuder en av få möjligheter till utbildning inom området. Det faktum att det inte finns någon liknande utbildning inom keramik utomlands gör Sveriges hantverk betydelsefullt internationellt. Folkhögskolorna bidrar på detta sätt till förvaltande och utvecklande av hantverksmässigt kulturarv.

Samarbete över gränser och kulturområden

Inte alla kommuner har resurser att lägga på utbildning inom kultur- och konstområdet. Därför är det viktigt att ha ett samarbete över kommungränserna för att kunna tillse det nationella behovet av återväxt i kulturskapande. Det talades även om vikten av att samarbeta över olika konstarter och genrer. Lunds universitet togs upp som ett exempel på hur de inom en snar framtid vill samla hela konstnärliga fakulteten i Västra Hamnen i Malmö, då samlokalisering stimulerar samarbetet mellan konstarter och kulturområden. Det nämndes även en vilja att samla hela musikområdet då de flesta genrer är utspridda i olika organisationer för tillfället, vilket gör det svårt att utveckla musikområdet i stort. Det finns ett behov av att skapa en gemensam samtalspart för politiker som sträcker sig utanför mindre genrespecifika organisationer. Denna ska agera som en gemensam genreöverskridande grupp som politiker kan vända sig till.

Under diskussionen lyftes det även att "elevens val" försvinner ur grundskolan vilket paneldeltagarna såg som ett problem för det konstnärliga området i stort. Som en följd av detta är det även många profilutbildningar inom gymnasieskolan som läggs ned. Detta leder, menade paneldeltagarna, till en statussänkning för de estetiska ämnena i grundskolan. Ett samarbete mellan konstarnas olika organisationer sågs som helt avgörande av deltagarna i panelen för att stärka alla de estetiska ämnena inom gymnasieskolan.

Geografiska faktorer

Deltagarna i panelen diskuterade de geografiska olikheterna vad gäller utbildningsmöjligheter inom kulturområdet. Ett genomgående tema i diskussionen var att det finns färre utbildningsmöjligheter på små orter. Boende i glesbygd har längre avstånd till högre utbildning, som leder till arbete. Det är också svårt att utvecklas inom sitt yrke på landsbygden då utbudet av vidareutbildning är svagt. Vill man fortsätta utbilda sig måste man bosätta sig i staden eftersom det är där de flesta utbildningar ges. Panelen lyfte också att konsthantverket i Skåne är rikt, men utbildningar inom områden finns inte på högskolenivå i regionen. Detta menade panelen har betydelse för konsthantverket då en akademisk kontext har ett högt värde på området gällande kontaktytor och nätverk som skapas i anslutning till utbildningarna. Däremot finns det andra typer av utbildningar även på mindre orter. Här finns ofta även möjlighet till lärlingskap inom konsthantverk, vilket kan vara en annan ingång till utbildning. Konstnärsyrket är ett relativt ensamt arbete vilket gör att lärlings- och mentorskap är viktigt för att knyta och behålla kontakter. Ett konkret förslag från panelen var att skapa stipendier för mentorskap, där kollegor kan arbeta som mentorer för varandra, vilket kan göra den konstnärliga verksamheten mindre ensam samt att möjliggöra den förkovran som kulturutövare behöver för att utveckla sin konstnärliga verksamhet.

Något alla paneldeltagare var eniga om var att det är viktigt att förankra konst- och kulturområdet lokalt. Det ska vara en del av närmiljön och finnas tillgängligt för alla. Det är också av stor vikt att bejaka olikheter för att visa att alla är välkomna och har en plats inom konst- och kultursektorn. Detta är viktigt eftersom konstutbildning och konstnärlig verksamhet stärks av lokalt samarbete, lokal förankring, utbyte och gemenskap. Att ta fasta på det kan styrka arbets- och livsvillkoren för yrkesverksamma kulturutövare på landsbygden, men även minska snedfördelningen i vilka som utbildar sig och vilka som tar del av kulturen.

Vägen framåt

Panelen diskuterade genom hela samtalet hur framtiden för utbildning och konstnärlig verksamhet skulle kunna se ut. Ett perspektiv som lyftes var att de konstnärliga utbildningarna kan behöva förnyas med större lyhördhet för omvärldens utveckling och behov. Exempelvis har TV-seriernas popularitet lett till en större efterfrågan på skådespelare som kan arbeta med serier, en efterfrågan som Teaterhögskolan kan behöva vara medveten om i utformningen av utbildningar framöver. Förr såg många det som att studerande på Teaterhögskolan utbildade sig till arbetslöshet, men idag kommer TV-bolag med sina behov till Teaterhögskolan.

Ett annat perspektiv som togs upp var att konstnärlig utbildning behöver behålla sin självständighet eftersom konstnärlig utbildning har ett egenvärde utanför marknaden. Kulturutövande har ett värde även för de som inte vill vara yrkesverksamma inom kultur, liksom för samhället i stort. Konstnärliga utbildningar och möjlighet till konstnärligt utövande behöver finnas även för dem som inte utövar kultur professionellt. Panelen belyste även på olika sätt vikten av att undvika en för instrumentell syn på konstnärlig utbildning. Det är inte ett krav att ha gått konstnärlig utbildning för att bli yrkesverksam, och de som utbildats konstnärligt kan bidra inom andra yrkesområden. På så sätt berikar konstnärlig utbildning andra områden, samtidigt som andra utbildningar i sin tur berikar de konstnärliga områdena.

Sammanfattningsvis uttrycktes det en mångfald av idéer för framtiden för utbildningsnät och konstnärlig utveckling. Panelen uttryckte viljor att gå vidare från att analysera till att gå till konkret handling av olika slag, samtidigt som även större och filosofiska frågor om kulturens roll i samhället diskuterades. Slutligen fanns förhoppningar om att detta seminarium kan vara en startpunkt för att bli en långsiktig mötesplats för samarbete och att initiativet kan fungera som en avancerad kopplingsstation mellan olika verksamheter i Skåne.

Kamilla Rydahl avslutade dagen med att berätta att seminariet är ett första steg och en grund för det fortsatta utvecklingsarbetet i samverkan med aktörer inom utbildningsnätet i Skåne. Framöver är även professionens branschorganisationer tänkta ingå i arbetet. Inför nästa arrangemang uppmanade hon alla att svara på de frågor som skulle skickas ut i efterhand där var och en hade möjlighet att lämna sin syn på och tankar om nästa steg.

Fyra frågor

Efter seminariet skickades fyra frågor till samtliga deltagare och medverkande. Med utgångspunkt i fortsatt aktiv dialog med deltagare och medverkande, men också utifrån resultatet av responsen på frågorna, kommer nästa steg att planeras under hösten 2023 med ett tänkt genomförande under 2024.

1. Vad betyder strategisk samverkan för dig och din verksamhet?
2. Varför behöver vi strategiska dialoger/samverkan/kunskapsdelning på tvärs mellan utbildnings- och kultursektorn i Skåne?
3. Olika typer av konkret samverkan pågår mellan utbildnings- och kultursektorn i Skåne, hur ser kunskapsdelning ut om vad som görs?

4. Har du tankar/idéer om nästa seminarium?

Referenslista rapporter och uppdrag relaterade till seminariet

Lunds universitet

Grundkartläggning av konst- och kulturutbildningar i Skåne.

Grundkartläggning av konst- och kulturutbildningar i Skåne - Utveckling Skåne (skane.se)

Kulturrådet

Möjligheter, utmaningar, metoder – ett kunskapsunderlag för breddad rekrytering inom kultursektorn.

Flera olika insatser behövs för att bredda rekryteringen inom kultursektorn (kulturradet.se)

Folkbildningsrådet

Breddat deltagande på folkhögskolans estetiska kurser - Berättelser och idéer från sex skolor som når deltagare ur underrepresenterade grupper.

Breddat deltagande på folkhögskolans estetiska kurser - Folkbildningsrådet (folkbildningsradet.se)

Myndigheten för kulturanalys

Att bredda deltagandet i kulturlivet: hinder och möjligheter

Att bredda deltagandet i kulturlivet - Kulturanalys

Region Skåne

Regional kulturplan för Skåne 2021–2024

Regional kulturplan för Skåne - Utveckling Skåne (skane.se)

Handlingsplan villkor för konstnärligt skapande

Handlingsplan Villkor för konstnärligt skapande (skane.se)